

Conjunt de Vilageriu

Tona

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: Al sud-oest del terme municipal
Alçada: 662

Coordenades:

Latitud: 41.83878
Longitud: 2.20945
UTM Est (X): 434363
UTM Nord (Y): 4632178

Classificació

Número de fitxa 08283 - 239
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval Romànic Modern
Segle XII a XVIII
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: Inclou el BCIL 12248-I Vilageriu, BCIL 12207-I Capella de Vilageriu i BCIL 12263-I Aqüeducte de Vilageriu.
POUM. Pla d'Ordenació Urbanística Municipal. VI. Catàleg de béns a protegir. Co-5 Conjunt de Vilageriu. BCIL / EPA, nivell de protecció A. (20/07/2011)
dc., 20/07/2011 - 12:00
Data aprovació:
Número inventari IPAC 24445; IPAC 24446; IPAC 33018 IPEC 901827
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Altres
Titularitat Privada

Titular:

000502200DG33A0001OK; 000502100DG33A0001MK;
08283A005000670000YP

Fitxes associades:

[Capella de Sant Miquel de Vilageriu](#)

[Aqüeducte de Vilageriu](#)

[Mas Vilageriu](#)

[Jaciment paleontològic Mas Vilageriu](#)

Autoria de la fitxa

Josep Anton Pérez Arriaga (TRÍADE serveis Culturals)

Data de registre de la

dg., 30/06/2024 - 13:25

fitxa:

Descripció

Conjunt format per l'entorn de Vilageliu: El mas, l'església romànica de Sant Miquel i l'aqüeducte que travessa el barranc del Torrent de Güells, més tard riu Congost.

L'edifici més gros és el gran casal de planta quadrada amb teulada a quatre vessants, on un imponent portal dovellat té una inscripció amb la data de l'any 1741. El parament del casal és de pedra irregular amb les cantoneres reforçades i s'observen diferents disposicions fruit de refaccions, la part superior està arrebossada, probablement és una remunta de tàpia (IPA). La resta de façanes compten amb diverses obertures emmarcades en pedra, de diferents mides i distribucions no sempre regulars. A la façana est hi ha un annex.

Davant la casa hi ha una era i unes quadres i, a darrere, una masoveria de la mateixa casa anomenada "Cal Masover".

En segon lloc destaca capella de Sant Miquel, una església aïllada entre camps de conreu que segueix tots els cànons arquitectònics del romànic. Es tracta d'un edifici d'una sola nau rectangular capçada amb un absis semicircular a la part de llevant. El mur de ponent suporta un campanar d'espada d'un ull. A l'interior del temple la volta de canó és suportada per arcs torals de secció semicilíndrica adossats als murs de la nau i de secció rectangular a la volta.

Per últim, el conjunt també inclou l'aqüeducte de Vilageliu, un pont d'un sol arc de gran amplitud de llum que recolza, en una banda, sobre un estrep de pedra i, en l'altra, per un estrep de formigó fruit d'una restauració que en va evitar l'ensulsiada. Els dos costats s'adossen o recolzen sobre la superfície rocosa dels marges del torrent. A la part superior, sobre l'estructura (el lloc per on passaria la canalització d'aigua), unes lloses de pedra plana faciliten el pas d'una banda a l'altra.

Història

Prop del mas Vilageriu hi passava la via romana que anava de Vic a Caldes de Montbui fins a la costa del Maresme. Un document de l'any 948 ja parla d'aquesta propietat, un gran domini senyorial de l'època de la repoblació del comtat d'Osona, d'origen comtal, que disposava de la seva pròpia capella privada, Sant Miquel de Vilageriu. En època medieval havia tingut jurisdicció pròpia, era una quadra, i la casa era considerada una domus o casa forta. Més tard formaria part de Tona.

El nom primitiu i clàssic de Vilageriu es va transformar en Vilageliu. La família que conreava la terra va prendre com a cognom el de la casa.

En un altre document del 1022 es parla de la propietat de Vilageriu, lligada al llinatge dels senyors del castell de Rocafort de Bages. El mas i propietat va sortir en diversos documents durant el segle XI i XII. Com en el cas de Güells, i d'altres indrets destacats, la família dels senyors o propietaris convivia amb una o més famílies de pagesos que eren dels que explotaven la terra i que acabaren sent-ne els senyors o propietaris i prenent el cognom del mas.

A causa de la pesta negra de l'any 1348, el mas va quedar deshabitat. Temps més tard va tornar a ser habitada per uns parents de Balenyà de la família que fins llavors hi havia fet estada. Per evitar el despoblament, Marc de Vall-ossera o de Valldossera, de la parròquia de Balenyà, va reclamar el parentiu amb els Vilageriu, morts poc abans a causa de la malaltia, i el seu dret a ocupar i conrear el mas. El nou propietari es va comprometre a habitar la propietat i al manteniment dels pactes senyorials. La dinastia o llinatge Vilageriu va continuar lligada al mas durant segles.

Sant Miquel de Vilageriu és una de les moltes esglésies situades prop dels masos que trobem a la plana de Vic, fet característic del temps de la repoblació altmedieval. Els grans propietaris solien aixecar capelles prop de les seves vil·les rurals, esglésies que gairebé tenien la categoria de parroquials; més endavant es varen refondre amb les més importants. La capella actual no és pas la primera que es va edificar en el mas Vilageriu, que es documenta des del 948, sinó una reedificació dels segles XI-XII.

Tant l'església de Sant Miquel com el lloc de Vilageriu apareixen documentats l'any 948, quan l'ardiaca Guadamir dictà el seu testament; entre altres coses, deixà la casa de Sant Miquel, que estava construïda a Vilageriu. Encara que l'any 1130 se la citi com a parròquia, no figura en cap de les llistes de parròquies dels segles XI-XV que es coneixen. En canvi, des del final del segle XII es trobava vinculada a la parroquial de Sant Andreu. Devia tenir unes funcions de tipus parroquial com la de Santa Maria del Barri, a causa de la situació enlairada dins de la parròquia de Sant Andreu.

Com s'ha mencionat, els senyors de Vilageriu foren els Rocafort. El primer conegut és el levita Randulf, senyor de Rocafort, que havia comprat l'alou de Vilageriu al comte Ramon Borrell, segons fa constar en el seu testament del 1022, i que el deixà a un fill segon anomenat Sunyer. L'any 1050 es jurà sobre l'altar de sant Miquel de Vilageriu el testament de Sunyer Randulf, senyor dels castells d'Aguilar, al Bages i la Llavineria a Anoia, i propietari de l'alou de Vilageriu. A partir d'aquí es perden els patrons de l'església de Sant Miquel. En els segles XIII i XIV la senyoria de Vilageriu passà per enllaços matrimonials a la família Oló i després al benefici de la capella de Sant Pere de Muntanyola.

L'església primitiva documentada el 948 es degué substituir per una altra de romànica. Sembla que la capçalera i la nau es van construir als volts de l'any 1080 i que fou reformada o modificada al segle XII, obrint-se noves finestres a migdia i tramuntana. També degué sofrir algunes alteracions estructurals, com és apreciable a l'absis, i un abarrocament decoratiu de l'interior, modificacions en el portal i construcció d'un cor, obres portades a terme sobretot durant el segle XVIII (DD.AA, 1986). El 1809 els francesos van destruir el mas de Vilageriu i van profanar la capella de Sant Miquel. El primer es va refer ràpidament, i la capella va tornar a celebrar actes el 1821 (PLADEVALL, 1990), (LLEOPART, 2006). A partir del 1936 el temple es quedà sense culte (DD.AA, 1986). L'última restauració data del 1980, quan es va descobrir un mil·liari romà a la base de l'altar. S'ha associat a una via romana construïda en època republicana (segle II aC) que passava prop seu. (CC.AA.)

L'aqüeducte de Vilageriu, es situa entre la masia de Vilageriu i el mas Barbat, al límit entre Tona i Balenyà. Segons sembla, la construcció podria haver tingut les funcions de pont i d'aqüeducte. Fou restaurat i consolidat l'any 1973 (IPEC). Uns voluntaris van construir aquell any un pilar de ciment armat per evitar l'esfondrament del pont (PADRÓS, PUIGFERRAT, 2011).

S'ha especulat amb la possibilitat que el pont fos d'origen romà, per la proximitat d'una via romana i dels mil·liaris localitzats al seu entorn, tot i que aquesta hipòtesi no ha estat confirmada per cap estudiós. També

se li ha atribuït un origen medieval.

Bibliografia

AA.VV. (1986). Catalunya Romànica. Volum II i III. Osona I, i Osona II. Barcelona: Fundació Enciclopèdia Catalana.

Inventari del Patrimoni Cultural Immoble de Catalunya. Patrimoni Arquitectònic del terme municipal de Tona. Departament de Cultura. Generalitat de Catalunya.

LLEOPART, A.(2006) Retalls del passat per conèixer millor Tona. Ajuntament de Tona.

PADRÓS, Carles.; PUIGFERRAT, Carles. (2011). Tona. Recull gràfic 1890 - 1978. Editorial Efadós.

PLADEVALL, Antoni (1958-60). “Las iglesias de la parroquia de Tona,” , “Ausa”, vol. III.

PLADEVALL, Antoni (1972). Sant Miquel de Vilageriu de la parroquia de Tona, “Full Diocesà”, Vic 10 de desembre de 1972.

PLADEVALL, Antoni (1981). “Inauguració de l’església restaurada romànica de Sant Miquel de Vilageriu”.

PLADEVALL, Antoni (1990). Tona. Mil cent anys d’Història. Eumo Editorial. Ajuntament de Tona.

<https://www.enciclopedia.cat/catalunya-romanica/sant-miquel-de-vilageriu-tona>

